

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 501-1903)

Originalt emne

Offentlig Renlighed

Offentlig Renlighed/Vandklosetter

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 31. august 1904](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. oktober 1904](#)
- 3) [Byrådsmødet den 2. februar 1905](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 31. august 1904 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 501-1903)

Efter at Byraadet i Mødet den 19de Maj d. A. i Henhold til Sundhedskommissionens Erklæring havde nægtet Tilladelse til Installation af Vandklosetter i forskellige Nybygninger, bl. a. i Guldsmegadekomplekset, i den gamle Bydel (se Sag Nr. 45 - 1904 i nævnte Møde) havde Ejerne af dette Bygningskompleks under 17de Juni d. A, paa ny rettet en Anmodning til Byraadet om, at Forhandlingen med Sundhedskommissionen maatte blive genoptaget.

da de forment, at der ved en mundtlig Forhandling med Autoriteterne, hvor Projektets Detaljer blev nærmere drøftet, vilde kunne opnaas en i sanitær Henseende tilfredsstillende og økonomisk overkommelig Løsning af Spørgsmaalet.

I Mødet den 23de Juni blev Brolægningsudvalget bemyndiget til at søge en Forhandling

med Sundhedskommissionen og Andragerne om Sagen, hvorefter disse paa Foranledning af Udvalget under 9de Juli indsendte følgende nærmere Beskrivelse af Projektet med 2 Planer:

"For at opnaa den i sanitær og andre Henseender store Fordel, som Indførelse af Vandklosetter er, tillader Byggekonsortiet i Gl. Guldsmedgade sig herved at ansøge det høje Byraad og den højtærede Sundhedskommission om Tilladelse til at installere Vandklosetter i Konsortiets nye Ejendomme i Gl. Guldsmedgade mod at følgende Arbejder bringes til Udførelse.

Der lægges en 6" Ledning af glasserede Rør med Fald 1:150 i Guldsmedgade, derfra med Fald 1:250 gennem Klostergade, Graven, Mejlgade, Sct. Olufsgade over Havnepladsen til Stranden paa et Sted, hvor der er 15 Fod Vand. Herfra føres eventuelt en 6" tæt Støbejernsledning ud i Havet til 19 Fod Vanddybde, altsaa ud i den Skyllestrøm, som Aaen sender gennem Havnen.

Ledningen i Gaderne lægges af glasserede Lerrør saa omhyggeligt, at man opnaar en fortrinlig Centrering. Tætning af Rørene sker med Cement. Det bliver da muligt en Gang imellem at sende en kraftig Skyllestrøm gennem Ledningen, uden at man ved en eventuel Forstoppelse behøver at være bange for at faa Grunden omkring Rørene inficeret ved at Kloakvandet trykkes ud gennem Samlingerne.

Der anbringes de paa Planen viste Brønde med tæt Dæk. Ved eventuelle Forstoppelser vil man da let kunne rense Ledningen. Til Gunst for det ringe Fald taler den Omstændighed, at Ledningen ingen Sidetilløb har, idet Vandhastigheden nu vil vokse jævnt fra den ene Ende til den anden uden at forringes af de Forstyrrelser, som Sidetilløb altid give ved Hvirveldannelse og paa anden Maade. Forstoppelse ved Grus og Smaasten er ogsaa udelukket. Ledningen bliver tilmed at betragte som interimistisk, idet det kun kan betragtes som et Tidsspørgsmaal, naar den alm. Plan for Indførelsen af W. C. i Aarhus vedtages.

Hvis dette Andragende anbefales eller tiltrædes af det høje Byraad samt af den højtærede Sundhedskommission og derefter bringes til Udførelse, maa man endog formene, at W. C. Sagen er et betydeligt Skridt nærmere ved sin Løsning, idet det vil gaa op for Husejerne i den indre Bydel, hvor betydelig mere de kan faa i Leje.

Det skal nævnes, at der i Aarhus findes betydelige Strækninger af baade 9" og 12" Kloakledning med et Fald af 1:300 f. Eks. Ny Grønnegade, Studsgade, Nørregade,

Fredensgade, Rosenkrantzgade, Sct. Paulsgade (90 Fod 9" - 1:550).

Denne over 2000 Fod lange og fuldstændig lukkede Ledning vil delvis virke som Septik-Tank, saaledes at Afløbet næppe behøver at føres ud i Havet, idet det hverken vil indeholde Fækalier eller Papir og i S sammensætning næppe ved Analyse eller paa anden Maade være til at skille fra andet Spildevand, i hvert Fald bliver Afløbet til Aaen renere, hvis dette Projekt antages, og derfor ses ikke rettere, end at Projektet maa kunne faa den høje Sundhedskommissions Anbefaling og særlige Støtte. At Beskaffenheden af Kloakvandet ikke forandres synderligt ved Afløbet fra Vandklosetter fremgaar af følgende Tabel, som Dr. Frankland har opstillet som Gennemsnitsresultater af 37 Prøver fra 15 Byer med Latriner og 54 Prøver fra 17 Byer med Vandklosetter.

Totalind-Totalindhold af Organ. hold af

I 10000 Dele opløselige Organ. Kvæl. Amkemisk^

Kloakvand. Stoffer" Kulstof. gtoimoniak. bundet

Gram. Kvælstof.

Byer m. W. C. 72,2«1»1«2»,6962,2056,7037,72810,66

Byer m. Latrin 82,«1»1«2»,1811,9755,4356,45111,54

At der er ringe Forskel i de to Tilfælde hidrører tildels fra, at en Mængde Ekskrementer altid kommer i Kloakerne i Byer med Latriner, i Særdeleshed flydende (fra Natpotter).

Man tillader sig altsaa at anmode den høje Sundhedskommission om at tillade, at den kostbare Ledning ud i Havet først udføres, efter at Syn paa Mundingsstedet eller Analyser og Kimtælling har godtgjort, at Afløbet er mere sundhedsfarligt end Afløbet fra Byens øvrige Kloaker. Eventuelt hvis Sundhedskommissionens Tilladelse af andre Grunde ikke kan gives paa disse Betingelser, saa at give den mod at Ledningen føres ud paa 19 Fod Vanddybde, og saaledes at der ved Kystlinien i en Brønd anbringes en elektrisk Pumpe, som trykker Vandet ud, efter at det har passeret en Sibrønd."

I Mødet den 18de d. M. forelaa Sagen derefter med følgende Indstilling fra Udvalget af 15de d. M. :

"Udvalget har efter Konference med Andragerne opfordret disse til at fremkomme med Forslag til Indretning af Afløb for W. C. i de paagældende Ejendomme og har derefter modtaget medfølgende Skrivelse af 9de Juli d. A. med tilhørende 2 Planer, hvilket Udvalget



har tilstillet Stadsingeniøren til nærmere Undersøgelse, og har denne i Erklæring af 22de Juli paavist Nødvendigheden af Anbringelsen af en Septic Tank i Ejendommene paa Grund af Ledningernes svage Fald.

Udvalget har derefter fremsendt Sagen til Sundhedskommissionen, som i Skrivelse af 13de ds. erklærer ikke at kunne gaa med til Planen.

Udvalget skønner, at der maa svares Andragerne at det fremsendte Andragende ikke kan tiltrædes."

Denne Indstilling tiltraadtes af Byraadet, hvilket blev Andragerne meddelt i Skrivelse af 20de d. M., hvorefter disse under 23de d. M. fremsendte til Byraadets Erklæring et til Justitsministeriet stilet Andragende om Dispensation, fra Sundhedsvedtægtens § 22 for at kunne installere Vandklosetter uden Sundhedskommissionens Godkendelse. Dette Andragende forelaa i forrige Møde, hvor det vedtoges at udsætte Sagen til i Dag, idet man anmodede Brolægningsudvalget om at afgive en Erklæring om, hvilke Betingelser Kommunen for sit Vedkommende maatte stille for en mulig Imødekommelse af det ansøgte og samtidig give Sundhedskommissionen Lejlighed til at udtale sig nærmere om det foreliggende Projekt.

Medens Sundhedskommissionen ikke havde set sig i Stand til at afgive nogen Erklæring inden Mødet i Dag, forelaa der fra Brolægningsudvalget Forslag til de Vilkaar, der fra Kommunens Side maatte stilles for at kunne anbefale, at den søgte Tilladelse gaves.

Paa disse Vilkaar vedtog Byraadet at anbefale Andragendet, hvorefter dette under 2den September blev paategnet følgende Erklæring fra Byraadet:

"Foranstaaende Andragende om Dispensation fra § 22 i den under 6te Maj 1901 stadfæstede Sundhedsvedtægt for Aarhus tillader Byraadet sig at anbefale paa følgende Vilkaar:

1. Af hele Anlægget, saaledes som dette er beskrevet i Konsortiets i Afskrift vedlagte Skrivelse til Brolægningsudvalget af 9de Juli d. A., Ledningen ud i Havet, saa langt dette maatte ønskes, Ledningens Udmunding i Nordre Mole, Ledningen i Gaderne Septiktank Anlægget med tilhørende Ventilation samt af hele Klosetinstallationen i Bygningerne fremsendes tydelige og detaillerede Planer, som skulle approberes af Byraadet, forinden Udførelsen maa ske. Planerne for den Strækning, som den 6" Ledning følger, skulle udføres i Maalestoksforhold 1:200 med indtegnede Vand-, Gas- og Kloakledninger samt

elektriske Kabler. Saafremt det maatte forlanges, skal Tanken anbringes under aaben Himmel.

2. Hele Anlægget paa Kommunens Grund udføres af Kommunen paa Konsortiets Regning, og maa Konsortiet bære enhver Udgift, som paaføres Kommunen i Anledning af Anlæggets Udførelse. Som Sikkerhed for Betalingen deponeres et Beløb af 10,000 Kr. Kommunens Opgørelse er bindende for Konsortiet.

3. Anlæggets Vedligeholdelse paa Kommunens Grund og i Havet udføres ligeledes af denne paa Konsortiets Regning. Som Sikkerhed for Betalingen deponeres, inden Anlægget maa tages i Brug, et Beløb af 2000 Kr. Konsortiet skal i 5 Aar bekoste Vedligeholdelsen af Brolægningen over Ledningen i Gaderne. I Tilfælde af Opbrydning for Kloakens Skyld, skal Brolægningen paa det opbrudte og istandsatte Stykke Gade atter vedligeholdes i 5 Aar paa Konsortiets Regning.

4. De i Ejendommene opstillede Septiktanks skulle renses ved Kommunens Foranstaltning paa Konsortiets Bekostning, saa ofte det af Sundhedskommissionen skønnes nødvendigt.

5. Saafremt Byraadet maatte skønne, at der ved nogen Del af Anlægget foraarsages nogen som helst Ulempe, skal Konsortiet være forpligtet til straks at fjerne de Dele af Anlægget, som Byraadet maatte forlange fjernede, samt indrette Ejendommens Renovation ganske, som Byraadet maatte forlange det.

6. Der betales til Kommunens Kasse en aarlig Afgift af 25 Kr. pr. installeret Vandkloset foruden Vandforbruget efter Maaler.

I Tilfælde af manglende Betaling er Kommunen berettiget til at lukke for Vandet i Ejendommene samt til at spærre for Ejendommenes Afløb til Kloakerne i Gaderne.

Naar Kommunen maatte ordne sit Kloaksystem saaledes, at Afløbet fra Vandklosetter kan modtages i Kommunens egne Kloaker, ere Ejerne forpligtede til at fjerne Septiktanken og ordne Afløbene overensstemmende med Byraadets Bestemmelser.

Konsortiets Ret til at benytte den her omhandlede Kloakledning samt Ledningen ud i Havet er dermed bortfaldet, og Kommunen er berettiget til at opkræve den Afgift pr. Vandkloset, som til enhver Tid maatte være gældende i vedkommende Bydel.

7. Der oprettes paa Konsortiets Regning fornøden tinglæst Deklaration paa Ejendommene, som sikrer Kommunens Ret i Henhold til ovenstaaende Bestemmelser.

Foruden de i Andragendet paaberaabte Bilag vedlægges to under 26de f. M. fra Konsortiets tekniske Konsulent modtagne Skrivelser."

Under 9de September modtog Byraadet derefter følgende Skrivelse fra Justitsministeriet:

"I et med Aarhus Byraads paategnede Erklæring af 2den ds. af Amtmanden over Aarhus Amt hertil indsendt Andragende har et Byggekonsortium anholdt om Tilladelse til paa nærmere angivne Vikaar i Konsortiets Ejendomme i Guldsmegade i Aarhus at maatte indrette Vandklosetter.

Foranlediget heraf skal man ved hoslagt at fremsende en af Aarhus Sundhedskommission direkte hertil indsendt Erklæring af 3die ds. til behagelig Efterretning melde, at Justitsministeriet ved Skrivelse af D. D. til Konsortiet har meddelt den ansøgte Tilladelse paa de af Byraadet indstillede Vilkaar samt paa Vilkaar, at Konsortiet, saafremt Byraadet i Overensstemmelse med det af Sundhedskommissionen i sin Erklæring derom udtalte maatte ønske det, skal være pligtigt til at lade indrette Filtre i det omhandlede Kloakanlæg af saadan Beskaffenhed, som Byraadet maatte forlange, eventuelt tilføje det fornødne i de i Indstillingens Post 7 omhandlede Deklarationer."

Hvilken Skrivelse forelaa til Efterretning i Mødet den 22de September.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. oktober 1904 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 501-1903)

Fra Guldsmegades Byggekonsortium var modtaget Planer for Installation af Vandklosetter m. v. i de ny Ejendomme samt Afløbet fra disse til Havet.

Efter Indstilling fra Brolægningsudvalget vedtoges det at godkende Planerne paa følgende Vilkaar:

"1) Da Ledningen fra Kystvej ud til Havet samt Ordningen af Forholdene ved Ledningens Munding skal udføres i Forbindelse med Latinskolen, kan denne Del af Planen ikke approberes, førend Latinskolens Kloakplan foreligger. Ledningens Udmunding bør dog fjernes mindst 100 Alen fra det Sted, hvor Sct. Olufs Badeanstalt indtager Vand.

2) Angaaende den øvrige Ledningsstrækning skal bemærkes, at da det ikke kan gaa an, at

have en saa lang Kloak som her er Tale om liggende i Jorden, uden at den er tilgængelig ved Hjælp af Nedgangsbrønde, hvilke ganske mangle paa det fremsendte Forslag, bør det forlanges, at der ved alle Retningsforandringer af Betydning anbringes Nedgangsbrønde. Paa Plan 1-4 er med Blyant foretaget de Ændringer, som ønskes udført ved Ledningen, samt angivet de ønskede Nedgangsbrønde.

3) Septictank-Anlægget:

- a. Fra Toppen af hver af Beholderne føres en Ledning hen til Ventilationsrøret.
- b. Der bør sørges for en tilfredsstillende Ventilation af Septictank-Rummet.
- c. I Beholderens Dæk maa anbringes en Stuts til Paaskrning af en Slange eller lign.
- d. Der maa anbringes et aftageligt Dæk i Loftet over hver af Beholderne af Størrelse 24" X 24".

4) Til Lednings- og Klosetanlægget i Bygningerne skal bemærkes:

Ledningerne i Bygningerne, som forbinde Faldrørene ved Septictanken, maa, da de kun have svagt Fald (1:70), i alle Endepunkter forsynes med Renseklapper. Samtlige Vandlaase skulle ventileres ved Hjælp af et fra Vandlaasens Top udgaaede Rør til et for samtlige Vandlaase paa samme Stamme fælles Ventilationsrør.

5) Af samtlige Tegninger bør fremsendes et Sæt Kopier, som vil blive tilbagesendt med Byraadets Paategning.

6) Konsortiet maa underskrive en af Byraadet udfærdiget Deklaration paa dets Ejendomme ved Gl. Guldsmedgade, som sikrer Kommunen dens Ret i Henhold til de opstillede Betingelser for den givne Tilladelse til Installation af W. Q., og kan Arbejdet ikke paabegyndes, førend nævnte Deklaration er læst paa Ejendommene samt det stipulerede Depositum - 10,000 Kr. - er indbetalt i Kæmnerkassen."

(Se Sag Nr. 467 - 1903 i Mødet den 27de d. M.)

Uddrag fra byrådsmødet den 2. februar 1905 - side 16

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 501-1903)

Der forelaa Andragende fra Guldsmedgadekonsortiet om Fritagelse for at svare den fastsatte Afgift af 25 Kr. aarlig af Vandklosetterne i deres Ejendomme.

Vestesen gjorde opmærksom paa, at Konsortiet til Støtte for sit Andragende paaberaabte sig, at det selv maatte afholde den betydelige Udgift til Anlægget af en Kloak fra deres Ejendomme til Havet, at Kommunen havde forbeholdt sig Ret til at lade Afløbet fra Nødtørftsanstalten i Skolegade løbe igennem en Del af Konsortiets Kloak, samt at den fastsatte særlige Afgift, 25 Kr. aarlig pr. Vandkloset, for Konsortiet vilde betyde et ret stort Beløb, da der var mange Vandklosetter installeret i deres Ejendomme. Konsortiet androg i Henhold hertil om Fritagelse for at betale denne aarlige Afgift, saaledes at det herefter kun skulde betale for Vand til Vandklosetterne efter Vandmaaler. Det forekom dog ikke Taleren, at man kunde gøre nogen Forandring i det med Selskabet ordnede kontraktmæssige Forhold. Den paaankede Afgift var fastsat i det til Ministeriets Approbation indsendte Spildevandsregulativ og iøvrigt ogsaa gældende for Hotel Royals Vedkommende. Det var en Gene for Kommunen at have en Ledning som den omtalte i sine Gader, en Ledning som man stadig maatte tage i Betragtning ved Kommunens Arbejder i de paagældende Gader, og det var i Betragtning heraf, at man skulde have et Vederlag af dem, der fik Tilladelse til at anbringe saadanne.

Lottrup saa gerne, at man stillede sig saa imødekommende som muligt over for det omhandlede Selskab. Det kunde ikke nægtes, at dettes Virksomhed ved Ombygningen af Guldsmedgades ene Side havde været af Betydning for Byen, og i sin Tid da der forhandlede om dette Foretagende, havde man vist ogsaa stillet Konsortiet i Udsigt, at man vilde vise sig saa velvillig som muligt overfor det. Naar man i Spildevandsregulativet havde optaget Bestemmelsen om en aarlig Afgift som den ommeldte, havde man næppe herved tænkt paa Institutioner som Bygningskomplekset i Guldsmedgade. Han vilde henstille, at Brolægningsudvalget fik Sagen tilbage til fornyet Overvejelse.

J. C. Petersen vilde ogsaa gerne lægge et godt Ord ind for at imødekomme Andragemes Ønske. Man kunde ikke ligestille dette Konsortium og Hotel Royal, da førstnævnte paa egen Bekostning havde maatte skaffe Afløb fra deres Ejendomme, medens man for Hotellets Vedkommende havde givet Tilladelse til Benyttelse af en Del af Byens Kloak. Han troede ikke, man behøvede at nære nogen Frygt for, at der vilde komme mange Andragender om Tilladelse til Installation af Vandklosetter med Septic tanks, naar Hensyn toges til, at Andragerne selv skulde anlægge Kloak til Havet. Det nu omtalte Konsortium

havde jo iøvrigt deponeret et Beløb til Sikkerhed for den dette paahvilende Vedligeholdelsespligt med Hensyn til de paagældende Gader, saa af Hensyn til disse behøvede man ikke noget særligt Vederlag. Det forekom ham, at en Afgift af 10 Kr. pr. Vandkloset - som paa Frederiksberg - vilde være passende.

Jacob Jensen paapegede, at hele Forholdet mellem Kommunen og Konsortiet var et rent Kontraktsforhold, som dette af egen fri Vilje var gaaet ind paa. Det var ganske naturligt, at Kommunen havde sikret sine Interesser i Forholdet, Da man i sin Tid ved Vedtagelse af Spildevandsregulativet fastsatte den nævnte Afgift af 25 Kr. pr. Vandkloset, fandt han den ganske vist noget høj, men nu var Regulativet engang vedtaget, og man burde ikke straks give sig til at forandre en for saa kort Tid siden tagen Beslutning.

Mikael Johansen syntes, at Billighedshensyn talte for at fritage Konsortiet for den større Afgift paa 25 Kr. Det var et Fremskridt for Byen. at man havde faaet Guldsmedgades ene Side ombygget, medens selve Byggeforetagendet i hvert Tilfælde for Tiden næppe var et Foretagende, der gav noget stort pekuniært Udbytte. At Hotel Royal skulde betale en Afgift af 25 Kr., var retfærdiggjort ved, at man for dettes Vedkommende havde givet Tilladelse til Benyttelse af Byens Kloakledninger.

S. Pedersen maatte holde paa, at Kommunen ved alle de Konsortiet givne Dispensationer havde vist dette al den Imødekommenhed, det kunde forlange. Skulde man fritage det for den fastsatte Afgift, kunde det kun ske ved en Forandring af det vedtagne Spildevandsregulativ, og til at forandre dette, saa han ingen Anledning.

Andragendet kunde ikke bevilges.